

BANKLARNING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAGI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI (ATB "KAPITALBANK" AJ SAMARQAND FILIALI MISOLIDA)

Rustamov Doston Xusniddin og'li

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

Banklar qimmatli qog'ozlar bozorida faol ishtirok etish orqali nafaqat o'z moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, balki iqtisodiy taraqqiyotga ham hissa qo'shadi. Ushbu bozor banklar uchun diversifikatsiyalangan investitsiya manbalarini ta'minlaydi va moliyaviy likvidlikni oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, ATB "Kapitalbank" AJ Samarqand filiali tajribasi misolida banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini rivojlantirish yo'llari tahlil qilinadi.

Qimmatli qog'ozlar bozori banklar uchun investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish, moliyaviy resurslarni jalb qilish va risklarni kamaytirish imkoniyatlarini taqdim etadi. Bugungi kunda qimmatli qog'ozlar orqali moliyaviy mablag'larni jalb qilish, uzoq muddatli investitsiyalarni amalga oshirish va likvidlikni ta'minlash banklar uchun strategik ahamiyat kasb etmoqda.

ATB "Kapitalbank" AJ Samarqand filiali misolida qimmatli qog'ozlar bilan ishlashning turli strategiyalari tahlil qilinmoqda. Bank tomonidan chiqarilayotgan obligatsiyalar va aksiyalar, kreditlash tizimida qimmatli qog'ozlarning qo'llanilishi hamda investitsiyalarning samaradorligini oshirish usullari muhim ahamiyatga ega. Ushbu filial qimmatli qog'ozlar bozorida faol ishtirok etish orqali investitsion daromadlarini oshirish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash yo'nalishida ishlamoqda.

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatida bir qator muammolar ham uchramoqda. Mamlakatda qimmatli qog'ozlar bozorining rivojlanishidagi to'siqlar, huquqiy va tartibga solish muammolari, shuningdek, investorlarga bo'lgan ishonchning pastligi banklarning ushbu bozorda faol ishlashini cheklab qo'ymoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun xalqaro tajribani o'rganish va tatbiq etish, bozor infratuzilmasini rivojlantirish hamda tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish talab etiladi.

Innovatsion texnologiyalar va raqamlashtirish qimmatli qog'ozlar bozorining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Blockchain va fintech texnologiyalarining joriy etilishi, elektron savdo platformalari orqali qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalarni optimallashtirish, banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi shaffofligini oshirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar

qimmatli qog'ozlar savdolarini tezlashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va investitsiya jarayonlarini soddalashtirish imkonini beradi.

ATB "Kapitalbank" AJ Samarqand filiali misolida o'rganilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini kengaytirish va samarali boshqarish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish mumkin. Buning uchun banklar investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va xalqaro tajribani tatbiq etish kabi muhim strategiyalarga e'tibor qaratishlari lozim. Shu bilan birga, huquqiy bazani takomillashtirish va risklarni samarali boshqarish qimmatli qog'ozlar bozorida banklar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi ishtiroki moliyaviy barqarorlik va investitsiya jozibadorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu bozor rivojlanishi bir qator omillarga bog'liq bo'lib, ular orasida quyidagilar ajralib turadi:

— **Huquqiy bazaning mustahkamligi** – Qimmatli qog'ozlar bozorini tartibga soluvchi qonunchilik tizimi va banklar uchun yuridik kafolatlarning mavjudligi.

— **Moliyaviy instrumentlarning xilma-xilligi** – Banklar tomonidan chiqarilayotgan obligatsiyalar, aksiyalar va boshqa investitsion vositalarning mavjudligi.

— **Raqamlashtirish va texnologik innovatsiyalar** – Qimmatli qog'ozlar bozorida fintech va blockchain texnologiyalarining joriy etilishi.

— **Investorlarning ishonchi va bozor shaffofligi** – Investorlarga qimmatli qog'ozlar bozorida ishonchli muhit yaratish va ma'lumotlarning shaffofligini ta'minlash.

ATB "Kapitalbank" AJ Samarqand filiali qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyat yurituvchi tijorat banklaridan biri bo'lib, uning investitsion portfeli bir qancha yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Ushbu filial tomonidan qimmatli qog'ozlar bozorida quyidagi strategiyalar amalga oshirilmoqda:

— **Obligatsiyalar chiqarish** – Bank o'zining uzoq muddatli barqarorligini oshirish uchun obligatsiyalar chiqarish amaliyotini kengaytirmoqda.

— **Bank aksiyalarini taklif etish** – Investorlar uchun dividend daromadlarining jozibadorligini oshirish va yangi moliyaviy resurslarni jalb qilish.

— **Korporativ qimmatli qog'ozlarga sarmoya kiritish** – Boshqa yirik kompaniyalar tomonidan chiqarilgan obligatsiyalar va aksiyalarga investitsiya kiritish orqali risklarni diversifikatsiya qilish.

— **Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish** – Elektron platformalar orqali qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalarni soddalashtirish va tezlashtirish.

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyat yuritishida bir qator to'siqlar mavjud bo'lib, ulardan asosiylari quyidagilardir:

— **Bozor infratuzilmasining rivojlanmaganligi** – Qimmatli qog'ozlar bozorining likvidligi yetarli darajada emasligi va investorlar uchun yetarli mexanizmlarning mavjud emasligi.

— **Regulyativ cheklovlar** – Qimmatli qog'ozlar bozorini tartibga soluvchi qonunchilikdagi murakkabliklar va ma'muriy talablarning yuqoriligi.

— **Moliyaviy savodxonlik darajasi pastligi** – Aholi va biznes vakillarining qimmatli qog'ozlar bozoriga bo'lgan qiziqishi va bilim darajasining yetarlicha rivojlanmaganligi.

— **Risklarni boshqarish tizimlarining zaifligi** – Qimmatli qog'ozlar bozori kutilmagan iqtisodiy o'zgarishlarga sezgir bo'lib, banklarning risklarni kamaytirish strategiyalari hali yetarlicha rivojlanmagan.

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida samarali faoliyat yuritishini ta'minlash va ushbu bozorni yanada rivojlantirish uchun quyidagi choralar ko'rilishi maqsadga muvofiq:

1. **Qonunchilik bazasini takomillashtirish** – Qimmatli qog'ozlar bozorining institutsional asoslarini mustahkamlash va regulyativ talablarni yengillashtirish.

2. **Investitsiya muhitini yaxshilash** – Banklar va investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, soliq imtiyozlari va subsidiya mexanizmlarini taklif qilish.

3. **Banklarning investitsion strategiyalarini kengaytirish** – Qimmatli qog'ozlar bozoridagi investitsiya turlarini diversifikatsiya qilish va yangi moliyaviy instrumentlarni joriy etish.

4. **Raqamli texnologiyalarni keng qo'llash** – Qimmatli qog'ozlar savdosini avtomatlashtirish va shaffofligini oshirish uchun fintech va blockchain texnologiyalaridan foydalanish.

5. **Moliyaviy savodxonlikni oshirish** – Aholi va biznes vakillarini qimmatli qog'ozlar bozoridagi imkoniyatlar va risklar bo'yicha xabardor qilish.

Qimmatli qog'ozlar bozori banklar uchun yangi moliyaviy resurslarni jalb qilish va investitsiyalarni kengaytirishning muhim vositasidir. ATB "Kapitalbank" AJ Samarqand filiali misolida o'rganilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, qimmatli qog'ozlar bozorida faol ishtirok etish banklarning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq, mavjud muammolarni bartaraf etish va bozor infratuzilmasini rivojlantirish uchun davlat tomonidan qo'shimcha qo'llab-quvvatlash, investitsiya muhitini yaxshilash va innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarur.

Kelajakda banklar qimmatli qog'ozlar bozorining faol ishtirokchilaridan biri sifatida yangi investitsion imkoniyatlarni kengaytirishi va moliyaviy resurslarni samarali boshqarishi kutilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, butun moliyaviy sektorning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Manbalar ro'yxati

1. **Niyozmetov, D.** (2024). Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi operatsiyalari bilan bog'liq muammolari va bartaraf etish yo'llari. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 2(10), 159-165. [ResearchGate](#)
2. **Ermatov, U.** (2024). Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish yo'llari. *Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali*, 2(7). [Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot](#)
3. **Zulhaydarova, G.** (2024). Moliya bozori va unda tijorat banklarining o'rni. *CyberLeninka*. [CyberLeninka](#)
4. **Begaliyev, A.** (2024). Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi investitsiya faoliyatini rivojlantirish. *Journal of Fundamental Studies*, 2(6). [Imfaktor](#)
5. **Ilhomovich, A.** (2024). Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyati. *Zenodo*. [Zenodo](#)
6. **Ahmedov, S. S.** (2024). Tijorat banklari barqarorligini ta'minlashning moliyaviy strategiyalari. *Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, PhD dissertatsiya*.